K45 84

REJESTR DOTYCZY:

HUTTEN-CZAPSKI Emeryk

s/c hr. Karol Jan Aleksander Leontyna Maria

z d. Puszłowska

* 21 8. 1897 w

kraj:

† 31 stycz. 1979 w Rzymie

kraj: ITALIA

pochowany:

nr grobu:

Nr rejestracyjny

63 / 79

Nota zamieszczona:
w tomie
czesci

Indeks

Copyright: 1970
B.O. Jeżewski

Źródła i bibliografia c.d.

znak rozpoznawczy

Uwagi:

Nota:

Przypisy:

Źródła i bibliografia:	znak rozpoznawczy
* S.Łoza "Czy wiesz kto to jest" - nota biograf.	1o5
* Dziennik Polski 5.2.79 - nekrologi	18/5.II.79/
* The Daily Telegraph" 7.2.79 - obituary	15/7.II.79/
* Dziennik Polski 8.2.79 - wspomnienie	18/8.II.79/
+ Dziennik Polski 2o.2.70 "Ojciec Swiety dzieli żałobę z rodziną Czapskich"	18/20.II.79/
* Tydzien Polski 24.2.79 - nekrolog	47/24.II.79/
* Dziennik Polski 27.2.79 - nekrolog	18/ 27.II.79/
* Materiały do Biografii Genealogii i Heraldyki t, II. s. 234 / adoptowana w r.1932 przez Bogdana hr. Czapskiego z linii smoguleckiej	113/ t.II.234
* Głos Polski, Bs.As. 2 marca 1979 - nekrolog	75-A/ 2.III.79/
Tydzień Polski 21.6.1986 - wspomnienie	
Dziennik Polski 4.8.1986 - "	

63

Ś. † P.

Emeryk hr Hutten-Czapski

ze Stańkowa, Synkowicz, Rafałówki, Smoguleckiej Wsi, Gałęczy, pierwszy starosta stołpecki, działacz rolniczy i leśny, poseł na Sejm RP 1930 — 35, 1935 — 38, delegat rządu RP w Afryce Północnej Francuskiej, minister pełnomocny, członek polskiej misji wojskowej przy dowództwie SHAEF'u, Wersal, delegat gen. Andersa do Allied High Commission w Rzymie, długoletni prezydent Polskiego Związku Kawalerów Maltańskich, jego prezydent honorowy, baliw, odznaczony Krzyżem Walecznych, Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Wielkim Krzyżem Posłuszeństwa Wojskowego Suwerennego Zakonu Maltańskiego, oraz licznymi innymi odznaczeniami, zmarł 31 stycznia 1979 i został pochowany w sobotę 3 lutego w Rzymie, w którym mieszkał lat wiele i gdzie doczekał się rodaka na Tronie Piotrowym.

IZABELA GODLEWSKA De ARANDA
TERESA DAYTON
ZOFIA MOHL
KAROL GODLEWSKI
Z RODZINAMI

2146

Ś. † P.

Emeryk hr Hutten-Czapski

baliw WK Posłuszeństwa Zakonu Maltańskiego, prezydent honorowy Związku Polskich Kawalerów Maltańskich, odznaczony wieloma odznaczeniami polskimi i zagranicznymi, ur. 8 sierpnia 1897, opatrzony Świętymi Sakramentami, zmarł 31 stycznia 1979 w Rzymie.

ZARZĄD I CZŁONKOWIE
POLSKIEGO ZWIĄZKU
KAWALERÓW MALTAŃSKICH

O dacie nabożeństwa żałobnego nastąpi oddzielne zawiadomienie.

2148

Ś. † P.

Emeryk hr Hutten-Czapski

baliw WK Posłuszeństwa Zakonu Maltańskiego, prezydent honorowy Związku Polskich Kawalerów Maltańskich, odznaczony wieloma odznaczeniami polskimi i zagranicznymi, ur. 8 sierpnia 1897, opatrzony Świętymi Sakramentami zmarł 31 stycznia 1979 w Rzymie.

Zawiadamiają

RODZINY PUSŁOWSKICH I OLIZAROW

2147

Emeryk Hutten-Czapski

Zmarły w Rzymie w wieku 82 lat hr. Emeryk Hutten-Czapski był synem Karola Czapskiego, który, mimo posiadania sporej fortuny, pełnił jakiś czas funkcje prezydenta Mińska Litewskiego, zapisując się złotymi literami w rozwoju tego miasta. Po swym dziadku, Emeryku Hutten-Czapskim, wybitnym numizmatyku i kolekcjonerze dzieł sztuki, założycielu w Krakowie Muzeum im. Czapskich, zmarły odziedziczył zamiłowanie do kolekcjonerstwa i na obczyźnie. Już po wojnie, zdołał zebrać cenny zbiór grafiki, starych map, książek i „poloników".

Zmarłego cechowało od wczesnej młodości poczucie odpowiedzialności społecznej. W latach 1921-22 został starostą w Stołpcach, najmłodszym w Polsce, bo liczącym zaledwie 24 lata. Cudem uniknął wówczas śmierci na skutek bombowego zamachu komunistycznego. Później, w latach 1930-38, posłował do Sejmu, prowadząc intensywną akcję obrony prywatnej własności lasów zagrożonych etatystycznymi zakusami władz.

Na emigracji, w Londynie, spełniał funkcje przedstawiciela rządu we francuskiej Afryce Północnej, członka Misji Polskiej przy dowództwie SAEF-u w Wersalu oraz delegata gen. Andersa do Wysokiej Alianckiej Komisji we Włoszech.

Ważna karta w życiu zmarłego związana była z Zakonem Kawalerów Maltańskich. Zmarły przyczynił się po ostatniej wojnie do odtworzenia na emigracji Polskiego Związku Kawalerów Maltańskich, która to instytucja powstała w Polsce po odzyskaniu niepodległości państwowej za sprawą jego dalekiego krewnego, hr. Bohdana Hutten-Czapskiego. Przez szereg lat, do 1975 r., był prezydentem Związku, później zaś jego dożywotnim prezydentem honorowym. Baliw, odznaczony Wielkim Krzyżem Posłuszeństwa Suwerennego Zakonu Maltańskiego, cieszył się olbrzymim międzynarodowym prestiżem w powyższych kołach, tak że w 1955 r. przez jakiś czas sprawował funkcje Wielkiego Kanclerza Zakonu, odgrywając w trudnym i delikatnym dla Zakonu okresie pewnych dyferencji ze Stolicą Apostolską b. pozytywną rolę. Był twórcą maltańskiego hospicjum w Rzymie dla Polaków, oraz prezesem Fundacji im. margr. Umiastowskiej.

Bardzo przywiązany do swych rodzinnych, mińskich stron, zmarły w ostatnich latach życia, wierząc głęboko w stopniowe przebudzenie się narodowej świadomości Białorusinów, zrozumienia wspólnoty losów z Polską, jak również uprzytomnienia sobie wiążących z nią więzów historycznych i kulturalnych, korespondował z Muzeum im. Mickiewicza w Nowogródku oraz z muzeum w Mińsku, zasilając je od czasu do czasu darami.

Kazimierz Zdziechowski

1915.

Count Emeric Hutten-Czapski. In Rome, aged 82. Member, Polish Parliament, 1930-38. Held several offices in Government-in-exile including representative to French N. Africa and Gen. Anders' delegate to Allied High Commission. Assembled collection of rare prints, maps, books and *polonica*.

Uwagi:

Ś. † P. 27/2

Emeryk hr. Hutten-Czapski

BALIW W. KRZYŻA POSŁUSZEŃSTWA
PREZYDENT HONOROWY
POLSKIEGO ZWIĄZKU KAWALERÓW MALTAŃSKICH

zmarł w Rzymie 31 stycznia 1979.

Nabożeństwo żałobne za duszę Zmarłego odbędzie się w Little Brompton Oratory w Lodynie w piątek 2 marca o godz. 11.

Zawiadamiają

ZARZĄD I CZŁONKOWIE
POLSKIEGO ZWIĄZKU KAWALERÓW MALTAŃSKICH

2247

Ś. † P. TP 24/2

Emeryk hr. Hutten Czapski

poseł na Sejm Rzeczypospolitej, minister pełnomocny, delgat rządu podczas wojny w Afryce francuskiej, odznaczony wieloma odznaczeniami polskimi i zagranicznymi, prezes Fundacji im. Janiny Umiastowskiej, współzałożyciel i członek Rady Polaków we Włoszech, zmarł w Rzymie 31 stycznia 1979.

Cześć Jego pamięci!

RADA POLAKÓW WE WŁOSZECH
OGNISKO POLSKIE W RZYMIE
OGNISKO POLSKIE W TURYNIE

Nabożeństwo żałobne celebrował w asyście księży Chrystusowców ks. Marian Burniak — duszpasterz Polaków we Włoszech.

2224

Przy

Nota

Ojciec Święty dzieli żałobę z rodziną Czapskich

Z Watykanu nadszedł telegram w języku polskim skierowany do członków rodziny zmarłego 31 stycznia br., hrabiego Emeryka Hutten Czapskiego, a podpisany przez sekretarza stanu kard. Villot.

Ks. bp Władysław Rubin
Botteghe Oscure 15 Roma

Ojciec Święty Jan Paweł II uczestniczy w żałobie spowodowanej śmiercią Emeryka Huttena Czapskiego, gorliwego i przykładnego katolika, wielkiego Polaka, męża stanu, miłośnika nauki i sztuki, wybitnego rzecznika polskiej emigracji we Włoszech.

Na ręce ks. bp Władysława Rubina, Delegata Prymasa Polski dla Duszpasterstwa Emigracji, składa wyrazy współczucia wszystkim, których ta śmierć napełniła smutkiem.

W żarliwej modlitwie poleca Zmarłego Bożemu Miłosierdziu. Rodzinie i wszystkim, którzy biorą udział w Jego pogrzebie, udziela apostolskiego błogosławieństwa.

Kard. Villot

20.2.79.

Ś † P.

EMERYK HUTTEN CZAPSKI

Naukowiec, polityk i społecznik
Baliw Wielkiego Krzyża Posłuszeństwa
Honorowy Prezydent Związku Polskich Kawalerów Maltańskich
Odznaczony wysokimi orderami polskimi i zagranicznymi
Ur. 21 sierpnia 1897 r.
Zmarł 31 stycznia 1979 r. w Rzymie i tamże został pochowany
O czym zawiadamiają pogrążeni w smutku

Siostrzenice i Siostrzeniec, z Rodzinami,
w Argentynie, Anglii i Hiszpanii

DP 4.08.1986

Emeryk Hutten Czapski — społecznik i kolekcjoner

Andrzej Czyżowski

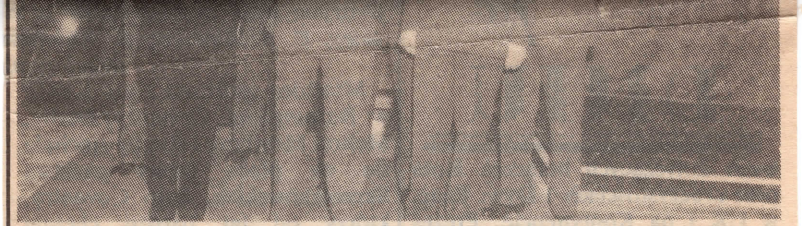
Przed audiencją u Ojca św. w Castel Gandolfo, 23.10.1946, Emeryk Hutten Czapski z gen. Władysławem Andersem, amb. Kazimierzem Papée, Ludwikiem Łubieńskim i Eugeniuszem Lubomirskim

ZE WSZYSTKICH ziem dawnej Rzeczypospolitej może Mińszczyzna najbardziej była urodzajna w patriotów, polityków i społeczników, którzy całe życie służyli Polsce i narodowi, często stawiając czoła zaborcom lub zabiegając o dobro narodowe poza granicami kraju. Z tych okolic pochodził Emeryk hrabia Hutten Czapski, syn prezydenta Mińska, Karola, i wnuk swego imiennika, założyciela Muzeum Czapskich w Krakowie.

Szkic jego biografii i zbiór wspomnień współczesnych mu sąsiadów, pisarzy i przedstawicieli nauki i kultury polskiej wydała

wództwie Alianckim. Brał udział w uwolnieniu kobiet-żołnierzy AK, internowanych w obozie Oberlangen. W Norymberdze odnalazł ołtarz Wita Stwosza wywieziony przez Niemców z Kościoła Mariackiego w Krakowie. Jako przedstawiciel II Korpusu pozostał we Włoszech organizując opiekę nad żołnierzami polskimi ożenionymi z Włoszkami, których nie chciano wpuścić do Anglii.

Kawalerem Maltańskim Emeryk Czapski został w roku 1932. Zai-

Przed audiencją u Ojca św. w Castel Gandolfo, 23.10.1946, Emeryk Hutten Czapski z gen. Władysławem Andersem, amb. Kazimierzem Papée, Ludwikiem Łubieńskim i Eugeniuszem Lubomirskim

ZE WSZYSTKICH ziem dawnej Rzeczypospolitej może Mińszczyzna najbardziej była urodzajna w patriotów, polityków i społeczników, którzy całe życie służyli Polsce i narodowi, często stawiając czoła zaborcom lub zabiegając o dobro narodowe poza granicami kraju. Z tych okolic pochodził Emeryk hrabia Hutten Czapski, syn prezydenta Mińska, Karola, i wnuk swego imiennika, założyciela Muzeum Czapskich w Krakowie.

Szkic jego biografii i zbiór wspomnień współczesnych mu sąsiadów, pisarzy i przedstawicieli nauki i kultury polskiej wydała pięknie londyńska Oficyna Poetów i Malarzy.*)

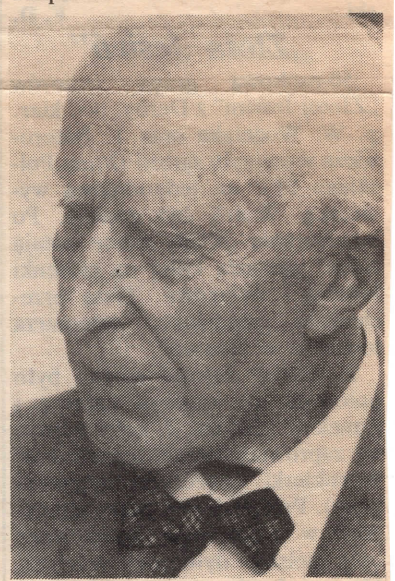
Emeryk Hutten Czapski zmarł 7 lat temu mając lat 82, w Rzymie, gdzie mieszkał i działał od ostatniej wojny. Od roku 1968 do śmierci był prezesem Fundacji Rzymskiej imienia Margrabiny J. Umiastowskiej. Uporządkował administrację i finanse Fundacji, i przedstawił jej działalność wyłącznie na udzielanie pomocy stypendialnych dla naukowców z Kraju.

W okresie międzywojennym był Emeryk Hutten Czapski kolejno starostą w Stołpcach, prezesem powiatowego związku ziemian, słomińskiego Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych, radcą wileńskiej Izby Rolniczej, członkiem państwowej Rady Oświaty Zawodowej i prezesem Polskiego Towarzystwa Leśnego. Był też posłem na Sejm, pracując w rozlicznych komisjach i grupach sejmowo-senackich.

Po klęsce wrześniowej, przez Litwę i Szwecję przedostał się do Francji. Po jej upadku, jako delegat Polskiego Czerwonego Krzyża i organizacji Biur Polskich we Francji, opiekował się uchodźcami. Z ramienia tych instytucji udał się w 1941 roku do francuskiej Afryki Północnej by pomagać wojskowym polskim, którzy okrężną drogą usiłowali przedostać się do Anglii.

Po desancie Aliantów Emeryk Czapski został Konsulem Generalnym Rządu Polskiego w Afryce północnej. Po odwołaniu do Londynu kierował tam Wydziałem Uchodźczym. Od listopada 1944 roku, w randze podpułkownika, był doradcą politycznym Polskiej Misji Wojskowej przy Naczelnym Dowództwie Alianckim. Brał udział w uwolnieniu kobiet-żołnierzy AK, internowanych w obozie Oberlangen. W Norymberdze odnalazł ołtarz Wita Stwosza wywieziony przez Niemców z Kościoła Mariackiego w Krakowie. Jako przedstawiciel II Korpusu pozostał we Włoszech organizując opiekę nad żołnierzami polskimi ożenionymi z Włoszkami, których nie chciano wpuścić do Anglii.

Kawalerem Maltańskim Emeryk Czapski został w roku 1932. Zainicjował Hospicjum Związku Kawalerów Maltańskich w Rzymie, w którym znalazło punkt oparcia wielu naukowców z Polski. Przez całe życie kolecjonował mapy dawnych ziem Rzeczypospolitej. Bardzo cenny zbiór rycin i starodruków przekazał do Muzeum Czapskich w Krakowie.

Emeryk Hutten Czapski

***) Emeryk Hutten Czapski 1897-1979, Oficyna Poetów i Malarzy, Londyn 1986.**

Emeryk Hutten Czapski

Edward Szczepanik

Oderwałem się na pół dnia od bieżących kłopotów i zanurzyłem się we wspomnieniach o dobrym przyjacielu, którego poznałem w r. 1945 i straciłem siedem lat temu. Postać jego żywo przypomniała mi książka *Emeryk Hutten Czapski 1897-1979* wydana przez Oficynę Poetów i Malarzy wiosną tego roku w Londynie, staraniem Izabeli i Karola Godlewskich. Ci siostrzeńcy Zmarłego we współpracy z 12 autorami przygotowali „Szkic biograficzny i wspomnienia współczesnych" o wybitnym Polaku z szybko już odchodzącego pokolenia budowniczych Drugiej Rzeczypospolitej i przywódców naszej emigracji.

Emeryk Czapski był chyba najmłodszym starostą, gdy w wieku zaledwie 24 lat objął powiat stołpecki. Spisał się na tym stanowisku tak dobrze, że nawet Wincenty Witos go chwalił. Był posłem na Sejm, brał żywy udział w rozległej działalności politycznej, gospodarczej i kulturalnej. Obszernie o tym pisze w omawianym tu zbiorze Jan Szalewicz, jego najbliższy współpracownik przez 40 lat. W czasie II wojny światowej Czapski odegrał ważną rolę w opiece nad polskimi żołnierzami internowanymi w północnej Afryce i wziął czynny udział w końcowych walkach z Niemcami w Europie, uzyskując Krzyż Walecznych. Odnalazł w Norymberdze słynny ołtarz Wita Stwosza z Kościoła Mariackiego w Krakowie. Po wojnie osiadł w Rzymie, gdzie skutecznie zajął się losem żołnierzy 2 Korpusu i ich włoskich żon. Jak pisze Edward Borowski, Czapski wskrzesił Polski Związek Kawalerów Maltańskich, którego został prezesem. Założył Maltańskie Hospicjum dla goszczenia rodaków z Kraju, głównie młodych uczonych. Ożywił Fundację im. Margrabiny Umiastowskiej, której przewodniczył aż do zgonu, pomagając kilkuset Polakom w studiach we Włoszech. Stworzył polski cmentarz na Prima Porta w Rzymie, gdzie złożono go na wieczny odpoczynek obok grobu matki.

Emeryk Czapski przejdzie do historii kultury polskiej głównie jako wybitny kolekcjoner map dawnej Polski. Wspaniały zbiór 618 cennych map przeznaczył jako dorobek swego życia do Muzeum Narodowego w Krakowie, które przejęło rodzinne muzeum im. jego dziada. Na rok przed śmiercią, w 1978 r., otrzymał on I Tom Katalogu tych map (XV — XVI wiek), wydany przez Polską Akademię Nauk. O tej działalności Czapskiego piszą w omawianej tu książce autorzy z Kraju: Aleksander Gieysztor, Maria Kiełczewska-Zaleska i Maria Kocójowa, jak również Adam Broż z Rzymu. Inne prace kolekcjonerskie Emeryka Czapskiego wspomina Kazimierz Zdziechowski z Londynu.

Osobiste wspomnienia napisali stryjeczni siostra i brat, Maria i Józef Czapscy, podkreślając umiłowanie przez Emeryka rodzinnej Białorusi. Do ostatnich lat swego życia podtrzymywał on żywy kontakt z Nowogródzkim Muzeum Mickiewicza. Józef Czapski z żalem przyznaje, że dopiero w późnej starości potrafił należycie zrozumieć i docenić Emeryka i jego „powagę dostojnika". Takie bowiem robił pierwsze wrażenie ten człowiek, który w rzeczywistości był niesłychanie skromnym, prowadzącym — jak powiedział ks. Marian Burniak na nabożeństwie żałobnym — „ciche życie i dyskretną działalność". Pochwałę tej społecznej działalności Emeryka Czapskiego we Włoszech, w Radzie Polaków i w Skarbie Narodowym, wyrazili Stanisław Piekut i Stanisław Morawski. Dodałbym jego troskę o nasze cmentarze wojenne. Kończę nadzieją, że ta zbiorowa praca o Emeryku Czapskim stanie się cennym przyczynkiem do pamiętnikarstwa naszej Drugiej Emigracji.

TP 21.06.1986